

Nenavadno vedenje dolgorepk *Aegithalos caudatus* v ledenem dežju

Unusual behaviour of Long-tailed Tits *Aegithalos caudatus* in heavy sleet

Anton BRANCELJ

Opisani dogodek morda bolj sodi v rubriko "saj ni res, pa je", a je vsekakor dobra vzpodbuda za opazovanje življenja okoli nas.

Slovenijo je v drugi polovici decembra 1996 zajel hladen val, ki ga je spremljala obilica snega, pomešana z dežjem. Rezultat je bil poleg razmeroma debele snežne odeje še žled. Ta je ponekod prekril veje dreves le s tanko skorjico, ponekod pa tudi z nekaj centimetrov debelim oklepom. Pri tem tudi Ljubljana ni bila izjema. Taka situacija se je v Ljubljani ponovila tudi v zgodnjih jutranjih urah 4. januarja 1997. Ponoči in zjutraj je padal droben dež in se na podlagi sproti spreminjal v led. Veje so bile kmalu prekrite z okoli centimeter debelim ledenim oklepom, na spodnji strani vej pa so ponekod visele še nekaj centimetrov dolge ledene sveče.

Ravno ko sem v krmilnico vrgel nekaj mešanice semen za ptice, sem na bližnji brezi, okoli 3 m od okna, opazil skupino sedmih do desetih majhnih ptic z nenavadno dolgimi repi. Kasnejše preverjanje v literaturi mi je potrdilo, da so to dolgorepke - *Aegithalos caudatus*. Med njimi so zbujele pozornost štiri, ki so imele glavo enotno svetlo sive barve, medtem ko so imele preostale na vsaki strani glave črno progo, teme pa je bilo sivo. Najprej sem pomislil, da so to osebki drugega spola ali mladiči. Najprej sem po literaturi presodil, da naj bi bili to pripadniki severnih populacij oz. podvrsta *A. c. caudatus*, medtem ko naj bi osebki s črto pripadali južnim populacijam oz. podvrsti *A. c. rosaceus*. Vendar pa so nadaljnja poizvedovanja pokazala, da je v Evropi znanih pravzaprav okoli 20 podvrst dolgorepk.

Vendar moje pozornosti ni pritegnila toliko razlika med osebki kot njihovo vedenje. Občudoval sem njihovo lah-

kotno spreletavanje in akrobatsko obešanje na veje, prekrite z debelo plastjo ledu. Viseč z glavo navzdol ali lebdeč v zraku so iskale hrano po spodnjih, nezaledenelih delih vej ali na deblu. Občasno so nekatere med njimi sedle na vejo, rahlo razširile peruti, jih stresale in s kljunom poravnavale perje. Zatem so se lotile tudi repa in tudi tam ravnale razmršeno perje. Opravilo je bilo razmeroma zapleteno, saj je njihov rep v primerjavi s telesom dolg. Med natančnim opazovanjem sem opazil, da imajo vsi osebki bolj ali manj razmršen rep. Vsaj pri eni ptici pa je bilo eno repno pero blizu vrha razločno nalomljeno. V tem času je še vedno močno pršelo.

Sledil je prizor, zaradi katerega je nastal tale zapis. Na vejo so se usedle tri dolgorepke in začele druga drugi poravnavati repna peresa. Tem se je kmalu pridružila še četrta, medtem ko je peta opazovala dogajanje s strani. Vzajemno čiščenje perja, še zlasti repov, je trajalo kako minuto. Nato so ptice odletele. V tem času ni bilo med njimi opaziti nobenega agresivnega ali obrambnega vedenja. Nasprotno, ptica, ki ji je druga čistila rep, je pri tem sodelovala, in sicer je obračala rep tako, da ga je druga lahko čistila po vsej dolžini. Kmalu zatem je ledeni dež prešel v sneženje. Ptice so se zadrževale v okolici hiše še več kot eno uro, vendar podobnega vedenja ni bilo več opaziti. Zanimivo je bilo še to, da so pri tem sodelovale ptice obeh "podvrst".

Ob opisanem dogodku se pojavljata dve vprašanji. Prvo je, zakaj so imele ptice razmršeno perje, vsaj ena pa celo nalomljeno konico repnega peresa? Onesnaženje zraka - ostanki nezgorele nafte, saje, pepel, ipd., ki je razmastilo perje živali in porušilo njegovo strukturo, tako da se je nanj lahko nabiral žled? Mogoče odtod nalomljeno repno pero - ptica (ali njena tovarišica) je že prej poskušala odstraniti

ledeni oklep na repu. Glede na podatke iz literature je menjava perja izključena.

Drugo vprašanje pa je, ali so se ptice "zavedale" problema, ki ga imajo sovrstnice zaradi žleda? So ji ga očistile zato, da se njene letalne sposobnosti ne bi zmanjšale, kar bi vodilo v smrt? So morda pričakovale protiuslugo?

Dolgorepke so znane kot zelo socialne živali. Njihovi medsebojni odnosi so tako izdelani, da par, ki je izgubil leglo, pomaga drugim pri vzgoji. Druženje v tesne gruce je znano tudi pri prenočevanju. Mogoče je zgoraj opisani dogodek le eden od tistih manj opaznih drobcev, ki ga doslej še nismo imeli priložnosti opazovati. Vsekakor pa je to še ena potrditev tega, da nas narava vedno znova preseneti.

LITERATURA

BOŽIČ, I., (1983): Ptiči Slovenije. Lovska Zveza Slovenije. Ljubljana.

BRUUN, B., (1975): The Hamlyn Guide to Birds of Britain and Europe. The Hamlyn Publishing Group, Ltd., London.

CRAMP, S., et al., (1993): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. VII., Oxford University Press, Oxford.

POVZETEK

Avtor je 4. januarja 1996 v Ljubljani opazoval jato dolgorepk (7-10 ptic) na brezi, obdani z oklepom poledenelega dežja. Hrano so iskale po spodnjih nezaledenih delih vej in na deblu. Občasno so si čistile in ravnale razmršeno perje, tudi repno. Nenadoma pa so štiri dolgorepke pričele čistiti repna peresa druga drugi, kar je trajalo kakšno minuto. Ptica, ki ji je druga čistila rep, je pri tem sodelovala, obračala je rep tako, da ga je druga lahko čistila po vsej dolžini. Opisani dogodek je nedvomno še en dokaz izjemno razvitega socialnega življenja pri tej ptičji vrsti, ki pa je v skrajnih življenjskih razmerah lahko odrešilno.

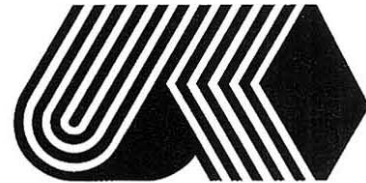
SUMMARY

On January 4th 1996 the author observed, in the City of Ljubljana, a flock of

Long-tailed Tits (7 to 10 birds) on a birch tree encased in frozen rain. They were looking for food on the bottom unfrozen parts of the birch's branches and on its trunk.

Occasionally they engaged in grooming and straightening their dishevelled feathers, including those on their tails. Suddenly, however, four of these birds began to clean each other's tail feathers and continued to do so for a minute or so. The bird which had its tail cleaned by the other, willingly cooperated in this activity, i.e. by turning its tail in such a manner as to allow the other bird to clean it along its entire length. The described event is yet another positive proof of this species' extremely well developed social life which, however, can be in extreme life conditions even redemptive.

Anton Brancelj, Inštitut za biologijo, Ljubljana, Večna pot 111, 1000 Ljubljana



UNIVERZA V MARIBORU
UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR
UNIVERSITY OF MARIBOR LIBRARY

Gospejna ulica 10
p.p. 223
2000 Maribor
SLOVENIJA
Telefon: 062/25-851
Telefax: 062/227-558
Telex: 33328 UKM SI

*Ornitološke revije
s celega sveta prejete
kot zamenjava
za Acrocephalus
in druga ornitološka
literatura, so nam na
voljo v Univerzitetni
knjižnici Maribor.*